

УДК 378.4(477:492)

Заяць Людмила Іванівна

аспірантка кафедри теорії та історії педагогіки, старший викладач кафедри англійської мови
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
l.zaiats@kubg.edu.ua

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА НІДЕРЛАНДАХ У КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКИХ УГОД

Анотація. У статті розглядається система університетської освіти України та Нідерландів в умовах приєднання країн до єдиного європейського освітнього простору. Автор розкриває здобутки української та голландської вищої освіти на шляху запровадження болонських домовленостей та визначає завдання, що постали під час реформування української університетської освіти. Також, у статті окреслюються можливі шляхи використання досвіду реформування Нідерландської університетської освіти у процесі модернізації української вищої школи.

Ключові слова: університетська освіта України та Нідерландів; вища освіта; Болонський процес; інтеграція; єдиний європейський освітній простір.

На сучасному етапі розвитку суспільства в епоху глобалізації та інформатизації одним з визначальних факторів розвитку країни є рівень науки та освіти. Тому завданням держави є створення конкурентоспроможної освітньої системи, особливо вищої освіти, яка відіграє ключову роль у поширенні фундаментальних та професійних знань, активно сприяє проведенню наукових досліджень та розвитку новітніх технологій. Сучасна вища освіта України перебуває у стані модернізації та реформування, які у першу чергу пов'язані з Болонськими перетвореннями. Одне з основних завдань, яке необхідно сьогодні вирішувати, і яке продиктоване імперативами Болонського процесу, є забезпечення якості вищої освіти в Україні. Відтак, досвід європейських країн у реформуванні системи вищої освіти є надзвичайно важливим для України. Усвідомлення та критичне осмислення цього досвіду дозволяє Україні оптимізувати процес реформування.

Для нашого дослідження важливе значення мають наукові праці, в яких розглядається розвиток вищої освіти в Україні та країнах Європейського Союзу, зокрема таких авторів: Ф. Альтбаха, В. Андрущенко, А. Максименко, О. Мещанінова, Н. Ничкало, А. Ржевської, Г. Перкіна, Л. Пуховської, А. Сбруєвої, С. Сисоевої. Безпосередньо порівняльний аналіз вищої освіти в Україні та

вєвропейських країнах здійснювали В. Андрущенко, К. Біницька, Ю. Закаулова, Л. Пуховська, А. Сбруєва. Але, незважаючи на широкий тематичний спектр наукових робіт, проблема порівняння систем університетської освіти України та Нідерландів не була предметом окремого аналізу, що й зумовило вибір теми нашої статті.

Отже, метою цієї статті є аналіз досвіду реформування вищої освіти Нідерландів з метою виявлення позитивних кроків і тенденцій, які могли б слугувати орієнтирами процесі реформування української вищої освіти.

Між системами університетської освіти України та Нідерландів існують як певні спільні риси так і розбіжності. Університетська система України, як і Нідерландів, є ступеневою. Університети обох країн забезпечують фундаментальну наукову та професійну підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра та магістра. Проте, в Україні дотепер існував також і рівень спеціаліста, який було ліквідовано новим законом про вищу освіту, прийнятим Верховною Радою України 1 липня 2014 року. Крім того, до переліку освітньо-кваліфікаційних рівнів новим законом було включено рівень доктора філософії. У результаті після того, як новий закон про вищу освіту остаточно вступить у силу, українська університетська освіта матиме загальноєвропейську триступеневу вищу освіту (бакалавр, магістр, доктор філософії) [3]. Поряд з цим, варто підкреслити, що в університетах Нідерландів існує декілька видів магістерських програм, які відрізняються за змістом та тривалістю навчання:

- академічні магістерські програми (*academic master, regular master*);
- дослідницькі магістерські програми (*research master*);
- педагогічні магістерські програми (*teachertraining master's programmes*).

Детально проаналізувавши різні види магістерської підготовки в університетах Нідерландів, нами зроблено висновок, що програма підготовки академічного магістра та магістра-дослідника відрізняються тривалістю навчання (підготовка магістра-дослідника триває 2 роки, академічного магістра – 1 рік), змістом навчальних курсів, а також обсягом та змістом магістерської роботи, яка відіграє ключову роль у підготовці магістра-дослідника. Програма підготовки магістра-викладача триває один рік, але передбачає, що вступник вже має ступінь магістра

(академічний, або дослідницький) з тієї дисципліни, яку збирається викладати. Таким чином ключовим компонентом підготовки магістра-викладача є педагогічна практика та підготовка методичної розробки з профільної дисципліни [11]. Чинне законодавство України сьогодні обмежується професійним спрямуванням підготовки магістрів. Проте, поділ магістерських програм за нідерландською моделлю нам уявляється доречним і обґрунтованим з огляду на необхідність розмежувати підготовку майбутніх наукових та науково-педагогічних працівників, а також посилити практичну спрямованість академічних (професійних) магістерських програм.

Розвиток вищої освіти обох країн значною мірою обумовлений Болонським процесом, метою якого до 2010 року було створення європейського простору вищої освіти та його подальше вдосконалення упродовж десятиріччя – до 2020 року. Завдяки реформам, які проведено в країнах-учасниках Болонського процесу, у європейському просторі вищої освіти (ЄПВО) досягнуто більшої сумісності і порівнянності кваліфікацій (ступенів) на національному та міжнародному рівнях. Важливим завданням для університетів України та Нідерландів постало запровадження загальноприйнятої у ЄПВО – Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), Додатку до диплома європейського зразка та забезпечення якості освіти. У 2002-2004 р. Закон про вищу освіту Нідерландів був доповнений і зараз враховує всі аспекти Болонського процесу (структура ступенів, європейська кредитно-трансферна система, додаток до диплома та забезпечення якості)[6, с.96]. В Україні експериментальне впровадження ЄКТС розпочалося у 2003-2005 роках у формі кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Наступні кроки були зроблені наприкінці 2009 року, коли було офіційно запроваджено ЄКТС на основі останньої версії Довідника ЄКТС, а також її ключові документи, серед яких і «Додаток до диплома європейського зразка» [4]. Після цього були розроблені Методичні рекомендації з її впровадження. Проте, введення шкали оцінювання ЄКТС не призвело до скасування старої національної шкали, що зумовлює виставлення оцінки в обидва способи.

Необхідність спільного розуміння отриманої кваліфікації та компетенцій в масштабах Європи потребує інформаційного інструменту, який буде однаково зрозумілим у різних країнах. Таку роль повинно відіграти запровадження Додатка до диплома, що значно спрощує процедуру визнання кваліфікацій в європейському регіоні. Додаток до диплома про вищу освіту є документом про освіту, що видається власнику диплома з метою надання додаткової розширеної інформації про національну систему освіти, місце вищого навчального закладу у ній; рівень, зміст і обсяг освіти; особливості навчання та академічні досягнення; кваліфікацію та професійні права.

У відповідності з рішеннями Берлінської конференції (2003 р.) спільні європейські Додатки до диплома повинні видавати всі країни, які підтримують Болонську декларацію. 4 вересня 2013 року на засіданні українського уряду було прийнято постанову Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 листопада 1997 року” (попередня постанова містить перелік документів про освіту). Відповідною постановою було затверджено остаточний варіант Додатку до диплома європейського зразку. Додаток нового зразку став обов’язковим документом до всіх дипломів про вищу освіту та друкується українською та англійською мовами [5]. Таким чином, на сучасному етапі у вищій освіті України та Нідерландів відбулось запровадження загальноприйнятої у ЄПВО – Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) та Додатку до диплома європейського зразка.

На нашу думку, цей важливий крок є лише певним етапом у загальному процесі реформування. Успішність процесу реформ, як свідчить досвід Нідерландів, залежить від створення комплексної системи забезпечення якості вищої освіти європейського зразка, яка в Україні ще не створена. Її відповідниками в Україні у наш час виступають системи ліцензування та акредитації, інспектування вищих навчальних закладів зовні та ректорський контроль у середині установ. На думку експертів названі компоненти як самостійно так і сукупно не забезпечують системного впливу на всі процеси організації навчальної діяльності та її зміст, не створюють ефекту постійного вдосконалення якості освіти. Національних

стандартів внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Україні не існує. У вищих навчальних закладах застосовуються різноманітні моделі моніторингу, аудиту та управління якістю, проте усталеної системи вони не формують.

В Україні контроль якості освіти цілковито покладається на державу, у той час як європейська практика оцінки якості освіти передбачає створення спеціалізованих акредитаційних агенцій – громадських організацій. На сучасному етапі, коли Верховна Рада України прийняла новий закон про вищу освіту, який передбачає створення незалежної агенції гарантування якості освіти, перед українською академічною спільнотою постало завдання створення такої інституції та забезпечення її ефективної діяльності, що у першу чергу передбачає визначення основних структурно-функціональних характеристик такої агенції [3]. З огляду на це вважаємо доцільним запозичення досвіду Нідерландів у створенні та забезпеченні функціонування подібної установи. У Нідерландах така агенція була створена у 2002 році і мала назву Голландська (згодом Голландсько-фламандська) організація з акредитації, завданням якої є оцінка навчальних програм вищих навчальних закладів. Керівництво та члени цієї організації призначаються урядом Нідерландів і фламандською громадою після обов'язкових консультацій та погоджень із національною академічною спільнотою. До складу управлінської структури входять також і представники студентства. Серед основних завдань цієї організації є забезпечення регулярного оцінювання та безперервного підвищення якості програм підготовки фахівців університетів та інших вищих навчальних закладах, а також зміцнення позицій голландської вищої освіти у світі шляхом міжнародного співробітництва [10].

Голландсько-фламандська організація з акредитації представляє собою громадську незалежну організацію, що займається розробкою інструментарію й методик оцінки якості, а також здійснює перевірку якості освіти. У компетенцію цієї агенції входить також відбір та навчання експертів, що проводять перевірки, аналіз результатів діяльності, проблем і перспектив систем якості у сфері освіти. Слід зазначити, що ця організація є безпосереднім членом Європейської асоціації із забезпечення якості освіти (ENQA) та діє згідно з європейськими стандартами та

рекомендаціями, які були схвалені на конференції в Бергені у 2005 році. Тобто, для оцінки якості вищої освіти агенція застосовує європейські стандарти забезпечення якості, що базуються на європейській рамці кваліфікацій.

Важливим завданням для вищої школи України є також створення у кожному університеті структур і процедур із внутрішнього забезпечення якості підготовки фахівців. Такі органи мають дбати про проведення комплексних переконливих, відкритих і доступних перевірок якості вищої освіти, що надається в закладі, результати яких мають бути відкритими для всіх зацікавлених сторін. Для забезпечення ефективної діяльності таких органів існує потреба у розробці національного стандарту внутрішнього забезпечення якості освіти, що надається університетами країни. У Нідерландах це завдання покладено безпосередньо на Голландсько-фламандську організацію з акредитації, яка на основі розробленої інституційної системи забезпечення якості здійснює перевірку дотримання проголошених стандартів.

Іншим важливим компонентом із вдосконалення якості освіти є забезпечення гарантій якості діяльності самої акредитаційної агенції. У Нідерландах зовнішнє оцінювання агенції проводиться групою незалежних експертів, які призначаються стороною, що не має відношення до цієї агенції (наприклад зі складу ENQA). Перевірка здійснюється за методологією розробленою ENQA. Таким чином, голландська система акредитації базується на принципах самооцінки (безпосередньої внутрішньої оцінки діяльності університету, яку здійснює сам навчальний заклад) та експертної оцінки, яку здійснює одна з організацій із забезпечення якості (перелік цих організацій затверджує Голландсько-фламандська організація з акредитації). Остаточне рішення щодо акредитації тієї чи іншої програми приймає безпосередньо Голландсько-фламандська організація з акредитації на основі внутрішньої та зовнішньої перевірки.

Важливим аспектом впровадження Болонської системи є академічна мобільність, що забезпечує формуванню відкритого освітнього простору, який в свою чергу сприятиме мобільності студентів та професорсько-викладацького складу. Нагальним стає питання про розширення мобільності викладацького й

іншого персоналу для взаємного збагачення європейським досвідом. Головною відповідальністю навчальних закладів є гарантування того, що вони роблять усе можливе для надання високого рівня кваліфікації своїм студентам. Високі та зростаючі показники студентської мобільності, збільшення кількості іноземних студентів є ознакою високої якості вищої освіти країни.

У той час як у світі академічна мобільність має системний, організований на рівні державної політики характер, в Україні вона залишається спонтанним та індивідуальним явищем. За даними Інституту Статистики ЮНЕСКО, у 2010 році за кордоном навчалось близько 35 тис. українських студентів (12,8 тис. – у Росії, 6,4 тис. – у Німеччині, 3,2 тис. – у Польщі) [1]. Міжнародна академічна мобільність розвивається в Україні дуже повільно. За даними Міністерства освіти та науки України, за угодами міжурядового та міжвідомчого характеру щорічно близько 300 осіб направляються за кордон для здобуття освіти у вищих навчальних закладах (у 2011 р. – 275 осіб, 2012 р. – 353 особи, 2013 р. – 315 осіб, з них 148 студентів, 75 аспірантів та 92 наукових та науково-педагогічних працівники). У рамках прямих угод між українськими та закордонними вищими навчальними закладами, щорічно за кордон відряджаються на навчання та стажування близько 4 тис. осіб [4].

Що стосується кількості іноземців у ВНЗ України то у 2013/2014 н.р. ця цифра становила близько 69 тис. осіб із 146 країн світу (із них близько 9 тис. – з Китаю, 6 тис. – з Російської Федерації, 5 тис. – з Туркменістану, 4 тис. – з країн Європейського Союзу) [4].

Ситуація з міжнародною академічною мобільністю науково-педагогічних кадрів також ненайкраща: стажування викладачів українських вищих навчальних закладів у провідних європейських університетах майже ніяк не координується й не фінансується українськими університетами, або державою. Не достатньо розробляються спільні із провідними європейськими університетами програми підготовки фахівців, а спільні наукові програми мають поодинокий характер.

Дослідивши діяльність голландських університетів, спрямовану на інтеграцію у міжнародний освітній простір, зауважимо, що вищим навчальним закладам вдалося досягти досить істотних результатів у цьому процесі. Зокрема, за

Болонськими домовленостями планується, що до 2020 року 20% студентів кожної європейської країни у процесі отримання вищої освіти мають певний період навчання за кордоном (3-6 місяців). У Нідерландах вже у 2011 році 17% студентів здійснювали навчання (переважно протягом одного семестру) за кордоном [176, с.26]. З іншого боку, заслуговує на увагу той факт, що голландські університети є надзвичайно популярними серед іноземних студентів. У 2011 році серед випускників ВНЗ Нідерландів – 10% становили іноземці [9, с.26].

На нашу думку, успішний досвід продуманої державної політики Нідерландів, спрямованої на активну інтеграцію вищої освіти країни у міжнародний освітній простір шляхом забезпечення академічної мобільності, повинен стати ще одним об'єктом ретельного вивчення нашими фахівцями. Серед основних заходів, які здійснюють державні та академічні інституції країни в цьому напрямі, можна назвати:

- заходи, спрямовані на залучення до голландських університетів талановитих іноземних студентів за рахунок розробки міжнародних навчальних програм, орієнтованих на іноземців, і створення умов для їх подальшого працевлаштування;
- запровадження програм спільних дипломів.

Перераховані заходи спрямовані на розвиток зовнішньої академічної мобільності іноземних студентів, проте перед університетами країни також поставлено завдання забезпечити можливості для зовнішньої мобільності голландських студентів, враховуючи важливість їх належної підготовки до міжнародного ринку праці. З метою активізації процесу зовнішньої мобільності розробляється система студентської стипендіальної мобільності. В університетах Нідерландів розроблено цілу низку програм підготовки фахівців, які включають обов'язковий період навчання за кордоном, як правило, протягом одного семестру. Щоб створити таку можливість для своїх студентів, університети встановлюють довготривалі партнерські стосунки з університетами інших країн з метою обміну студентами [11].

Важливу роль у процесі організаційного забезпечення академічної мобільності голландських студентів, викладачів та науковців відіграє Нідерландська організація

міжнародного співробітництва у галузі вищої освіти (Nuffic), головною метою якої є інтернаціоналізація вищої освіти, підтримка міжнародної академічної мобільності і посилення ролі нідерландської вищої освіти на ринку освітніх послуг. Діяльність цієї організації охоплює наступні напрями:

- керівництво міжнародними освітніми програмами;
- керівництво стипендіальними програмами;
- поширення інформації про систему вищої освіти Нідерландів за кордоном;
- здійснення експертизи та визнання дипломів про вищу освіту різних країн

[11].

Важливим кроком підтримки академічної мобільності стало прийняття документа, спрямованого на захист прав іноземних студентів у Нідерландах, а саме “Норм поведінки іноземних студентів у ВНЗ” (“CodeofConductwithrespecttointernationalstudentsinDutchhighereducation”) [8]. Цей документ гарантує рівні права вітчизняних та іноземних студентів та інформаційне забезпечення іноземних студентів щодо голландської системи освіти. У документі чітко окреслені можливі спроби вирішення проблем, що виникають у іноземних студентів під час навчання.

Заслуговує на нашу увагу й те, як вирішуються питання, пов’язані з внутрішньою академічною мобільністю. Однією із ключових функціональних особливостей університетської освіти Нідерландів є наявність перехідних програм, які дозволяють за умов здобуття рівня бакалавра у закладі вищої професійної освіти продовжити навчання в університеті, здобуваючи освітньо-кваліфікаційний рівень магістра з можливістю зміни навчального напрямку. Якщо студент, який отримав ступінь бакалавра, вирішив змінити напрям підготовки, він має пройти підготовчий курс навчання (30-60 кредитів), щоб отримати необхідні знання для навчання на магістерській програмі іншого напрямку. На сьогодні всі університети Нідерландів запровадили підготовчі курси для студентів з інших вищих навчальних закладів, включаючи заклади вищої професійної освіти, з метою забезпечення гнучкості системи вищої освіти та мобільності студентів [12].

Для України досягнення ефективної міжнародної академічної мобільності в контексті Болонського процесу можливе за умови створення продуктивної системи національної академічної мобільності, її нормативно-правової бази, організаційно-економічного механізму та готовності до партнерства суб'єктів процесу академічних обмінів. Нагальним є також опрацювання питань щодо створення за кордоном постійних консультаційних освітніх центрів за зразком голландської організації зі співробітництва у галузі вищої освіти (Nuffic).

Підводячи підсумок, можемо визначити спільні риси, притаманні університетській освіті України та Нідерландів. Протягом останніх років в українських та голландських університетах було реалізовано низку позитивних перетворень на шляху реформування вищої освіти в умовах втілення положень Болонської декларації:

- запроваджено триступеневу систему вищої освіти (бакалавр, магістр, доктор філософії);
- здійснено певний прогрес у впровадженні європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) та додатків до диплома європейського зразка.

Поряд з цим, серед ключових успішних кроків реформування університетської освіти Нідерландів, запозичення та втілення яких сприяло б ефективній модернізації української вищої освіти на сучасному етапі, варто виділити такі:

- поділ магістерських програм на академічні (професійні), дослідницькі та педагогічні, з огляду на відмінності у змісті підготовки;
- створення системи внутрішнього та зовнішнього контролю якості вищої освіти, ключовим компонентом якої є діяльність незалежної агенції з оцінки якості освіти (Голландсько-фламандської організації з акредитації);
- забезпечення умов для академічної мобільності студентів та науково-педагогічних працівників, як засобу інтеграції у європейський науково-освітній простір завдяки створенню продуктивної системи академічної мобільності, її нормативної бази, організаційного механізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науково-освітній простір. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1421/>
2. Болонський процес. // Вища освіта. Інформаційно-аналітичний портал провищу освіти в Україні та за кордоном. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vnz.org.ua/bolonskyj-protses>
3. Закон України «Про вищу освіту» //Вища освіта. Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>
4. Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт. Вища освіта. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/58/>
5. Наказ Міністерства освіти і науки України №943 від 16.10.09 Про затвердження у вищих навчальних закладах України європейської кредитно-трансферної системи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://mon.gov.ua/files/normative/newstmp/2009_1/12_11/nakaz_mon_943.pdf
6. Ржевська А. В. Сучасна університетська освіта у Нідерландах / А. В. Ржевська // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки, частина II. –2009. –№5(168) березень. С.94–99.
7. С. Ching Meza. Universities in the Netherlands. Facts and figures 2012. – Den Haag. Rathenau Instituut, 2012. – 36р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rathenau.nl/en/publications/publication/facts-and-figures-universities-in-the-netherlands.html>
8. Code of Conduct with respect to international students in Dutch higher education. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nuffic.nl/en/about-nuffic/code-of-conduct>
9. Quality in diversity. Strategic agenda for higher education, research and science. Dutch Ministry of Education, Culture and Science. 2011, - 92р. [Електроннийресурс]. Режимдоступу: <http://www.government.nl/documents-and-publications/reports/2012/08/30/quality-in-diversity.html>
10. The Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders NVAO. [Електроннийресурс]. Режимдоступу: <http://nvaio.com>
11. The Netherlands organisation for international cooperation in higher education.[Електроннийресурс]. Режимдоступу:<http://www.nuffic.nl/en>
12. Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (Асоціація університетів Нідерландів). [Електроннийресурс]. Режимдоступу: <http://www.vsnu.nl/>

Рецензент

Ольшанський Д.В. – к. пед.н., доцент

Стаття надійшла до редакції 26.08.2014

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ УНИВЕРСИТЕТСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ И НИДЕРЛАНДАХ В КОНТЕКСТЕ БОЛОНСКИХ СОГЛАШЕНИЙ

Заяц Людмила Ивановна

аспирантка кафедри теорії і історії педагогіки,
старший преподаватель кафедри англійського мови

Киевский университет имени Бориса Гринченко, г. Киев
l.zaiats@kubg.edu.ua

Аннотация. В статье рассматривается система университетского образования Украины и Нидерландов в условиях присоединения стран к единому европейскому образовательному пространству. Автор раскрывает достижения украинского и голландского высшего образования на пути внедрения болонских договоренностей и определяет задания, которые возникли во время реформирования украинского высшего образования. Также, в статье предлагаются возможные пути использования опыта реформирования Нидерландского университетского образования в процессе модернизации украинской высшей школы.

Ключевые слова: университетское образование Украины и Нидерландов; высшее образование; Болонский процесс; интеграция; единое европейское образовательное пространство.

THE COMPARATIVE ANALYSIS OF UNIVERSITY EDUCATION IN UKRAINE AND THE NETHERLANDS IN THE CONTEXT OF THE BOLOGNA TREATIES.

Liudmyla I. Zaiats

postgraduate student of the Chair of Theory and History of Pedagogy,
lecturer of the Chair of the English language
Borys Hrinchenko Kyiv University, Kyiv
l.zaiats@kubg.edu.ua

Abstract. The article highlights university systems of Ukraine and the Netherlands under the conditions of their integration into the European educational area. The author analyses the achievements of Ukrainian and Dutch higher education in the implementation of the Bologna agreement principles and determines priorities in terms of Ukrainian university education reforms. The author also expresses the ideas of the employment of Dutch university education reform experience for the Ukrainian higher education modernization.

Keywords: university education of the Netherlands and Ukraine; higher education; the Bologna Process; integration; European educational area.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Academic mobility as a factor of Ukrainian integration into the global research and education community. Policy Brief. National Institute for Strategic Studies under the President of Ukraine [online]. – Available from :<http://www.niss.gov.ua/articles/1421/>
2. Bologna Process. // Higher Education. Information and analytical portal of higher education in Ukraine and abroad. [online]. – Available from :<http://vnz.org.ua/bolonskyj-protses>
3. Law of Ukraine "About Higher Education" // Higher Education. Information and analytical portal of higher education in Ukraine and abroad. [online]. – Available from :<http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>
4. Ministry of Education and Science of Ukraine. Official website. Higher Education. [online]. – Available from :<http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/58/>
5. Ministry of Education and Science of Ukraine order from 16.10.09 №943. Approval of the European Credit Transfer System in the higher educational institutions of Ukraine [online]. –

- Available from
:http://mon.gov.ua/files/normative/newstmp/2009_1/12_11/nakaz_mon_943.pdf
6. Rzhevsjka A. V. Modern university education in the Netherlands / A. V. Rzhevsjka // Journal of Lugansk National Taras Shevchenko University. Pedagogical sciences. part II. – 2009. – №5(168) march. P.94–99.
  7. C. Ching Meza. Universities in the Netherlands. Facts and figures 2012. – Den Haag. Rathenau Instituut, 2012. – 36p. [online]. – Available from :<http://www.rathenau.nl/en/publications/publication/facts-and-figures-universities-in-the-netherlands.html>
  8. Code of Conduct with respect to international students in Dutch higher education. [online]. – Available from :<http://www.nuffic.nl/en/about-nuffic/code-of-conduct>
  9. Quality in diversity. Strategic agenda for higher education, research and science. Dutch Ministry of Education, Culture and Science. 2011, - 92p. [online]. – Available from :<http://www.government.nl/documents-and-publications/reports/2012/08/30/quality-in-diversity.html>
  10. The Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders NVAO. [online]. – Available from :<http://nvaio.com>
  11. The Netherlands organisation for international cooperation in higher education.[online]. – Available from :<http://www.nuffic.nl/en>
  12. Vereniging van Samen werken de Nederland se Universiteiten (Association of Dutch Universities). [online]. – Available from :<http://www.vsnu.nl/>